gemeente Moerdijk

AANBIEDINGSBRIEF

	Zaaknummer	: 283778
	BI-nummer	: AC FI 210406-04

Aan de leden van de gemeenteraad,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Moerdijk biedt u hierbij de beantwoording van het volgende actiepunt aan.

Vergadering	: Commissie Fysieke Infrastructuur
Vraagsteller	: Commissie Fysieke Infrastructuur / technische vragen
Datum	: 6 april 2021

Behandeling diverse vragen over de RIB geluidswal Helwijk, met inbegrip van technische vragen gesteld door mevrouw Joosten.

1.
Wat vindt het College van de bij iedereen nu al jaren bekende constatering dat indertijd in het 'Tracébesluit Dinteloord-Bergen op Zoom gedeelte Steenbergen' niet op de akoestische gevolgen van doortrekking van de A4 is ingegaan, terwijl dit een wettelijke verplichting was en, als dit zou zijn gebeurd, geluidsreducerende maatregelen indertijd hadden moeten zijn genomen?
Wij vragen dit omdat van dit ambtelijk verzuim de bewoners van de Helsedijk en de kern Helwijk nu al jaren de dupe zijn.

Antwoord:
Allereerst goed om te beseffen dat Rijkswaterstaat (RWS) bevoegd gezag is. Dat maakt het als college lastig om hier een absoluut antwoord op te geven. Als gemeente hebben we steeds als intermediair gefungeerd tussen RWS en de inwoners. In die rol hebben we steeds mede de belangen van de bewoners behartigd. Wij hebben niet de indruk dat RWS handelt in strijd met vastgestelde vereisten. Iets wat los staat van het feit dat de uitkomsten nu door de bewoners als zeer teleurstellend worden ervaren.

Onderstaand de berekeningsmethodiek en wetgeving die door RWS wordt gehanteerd:
'In de Wet geluidhinder (Wgh) is bepaald dat een onderzoek naar maatregelen alleen plaats hoeft te vinden voor woningen gelegen binnen de zone ex. at. 74 Wgh. Kortweg gezegd is dat een zone van 400 m (bij 2x2 rijstroken) aan weerszijden van de aan te leggen of te wijzigen weg. In lengterichting loopt deze zone 1/3e deel van 400 m door.

Afbeelding 2-1: Onderzoeksgebied (d = zonebreedte)

Verder moeten ook de effecten van reconstructie op aansluitende wegdelen worden onderzocht (art. 87d Wgh zoals deze gold vóór 1 juli 2012; "uitstraling"). Dit onderzoek kan echter niet verplichten tot het treffen van maatregelen.
In 1998 is het Tracé Besluit (TB) A4 Dinteloord – Bergen op Zoom (met een oostelijke omlegging om Steenbergen) vastgesteld (verder: TB1998). In 2001 is een deel van dit TB (tussen de Stierenweg en de Steenbergsche Vliet) vernietigd door de Raad van State. Voor dit vernietigde deel is in 2011 het genoemde Tracébesluit Dinteloord – Bergen op Zoom, gedeelte Steenbergen (verder: TB2011) vastgesteld dat voorzag in een westelijke omlegging om Steenbergen.
Omdat de verschillen in verkeerscijfers tussen TB1998 en TB2011 niet significant waren, is in het kader van TB2011 geen onderzoek naar uitstraling uitgevoerd op de A4 ten noorden en ten zuiden van Steenbergen.

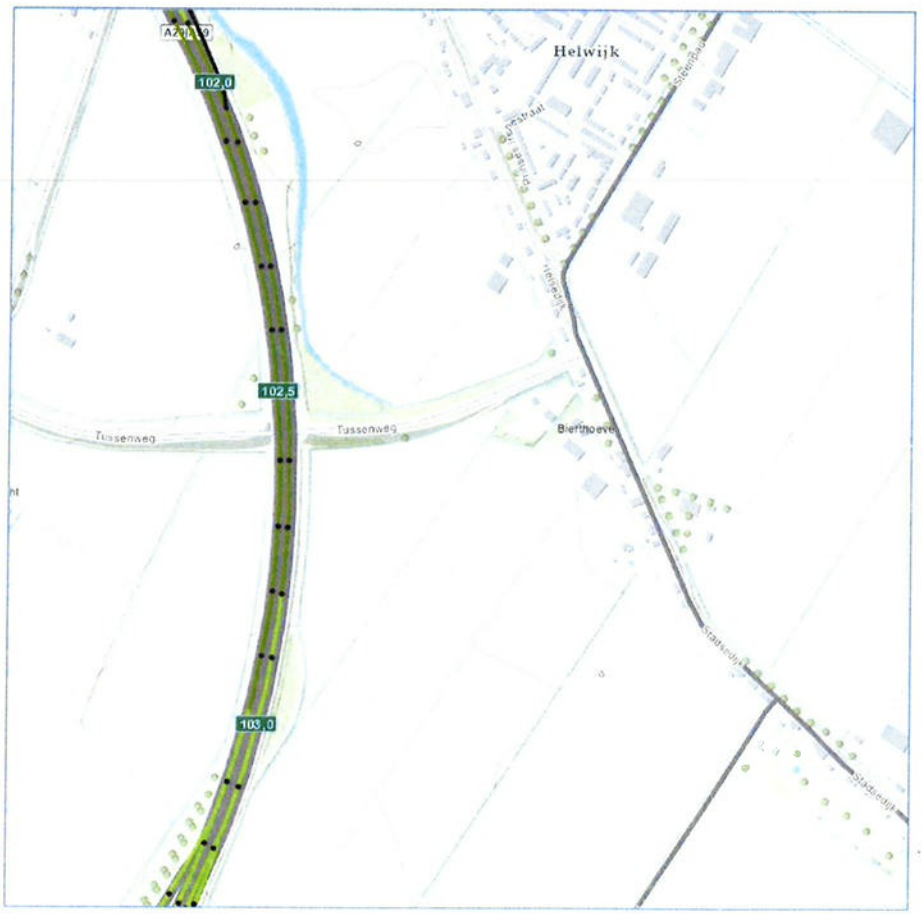
De GPP's ter hoogte van Helwijk zijn gebaseerd op een weg met ZOAB. Tweelaags ZOAB op beide rijbanen toegepast heeft een geluidreducerend effect van ca. 2 dB.
Dat tweelaags ZOAB soms op de ene en dan weer op de andere rijbaan ligt heeft vooral te maken met het onderhoudsregime. Beter gezegd: Op de plekken waar nu nog ZOAB ligt is recent geen groot asfaltonderhoud uitgevoerd, want idealiter leg je pas een stiller wegdek aan wanneer de bestaande verharding aan vervanging toe is.

Op de tekening is weergegeven waar de verschillende asfaltlagen liggen. De kleuren zijn:

- *Zwart = DAB (dicht asfaltbeton; wordt voornl. op toe- en afritten toegepast)*
- *Licht groen = ZOAB*
- *Donker groen = tweelaags ZOAB.*

gemeente Moerdijk

Verder is het zo dat op grond van art. 87d van de Wet geluidhinder (Wgh) zoals deze gold ten tijde van het vaststellen van de Tracébesluiten "A4 Dinteloord – Bergen op Zoom" (vastgesteld in 1998; TB1998) en "A4 Dinteloord – Bergen op Zoom, gedeelte Steenbergen" (vastgesteld in 2011; TB2011) moest de zogenaamde uitstraling worden onderzocht van een project op aansluitende wegvakken. Allereerst geldt dat de Wgh niet afdwingt dat er uit een uitstralingsonderzoek een verplichting volgt tot het treffen van maatregelen. Er zijn Helwijk daarmee geen maatregelen onthouden.
In het TB2011 wordt voor de uitstraling op de bestaande A4 verwezen naar TB1998 dat voorzag in een oostelijke omlegging om Steenbergen. Het gedeelte van TB1998 binnen de toenmalige gemeentegrenzen van de gemeente Steenbergen (Steenbergsche Vliet - Stierenweg) is in 2001 vernietigd. De resterende tracédelen (Steenbergsche Vliet – Dinteloord en Stierenweg – Bergen op Zoom) zijn toen onherroepelijk geworden. TB2011 is gezien als een 'vervanging' van het vernietigde deel van TB1998 en omdat de verkeerscijfers tussen TB1998 en TB2011 niet wezenlijk afweken is in TB2011 geoordeeld dat de uitstraling voor de A4 niet opnieuw onderzocht moest worden.

In de toelichting op TB2011 is dit als volgt beschreven:

Autosnelwegennet
In het akoestisch onderzoek is enkel de uitstraling onderzocht op het onderliggende wegennet. De westelijke omlegging om Steenbergen sluit ter hoogte van Klutsdorp in het zuiden en de Steenbergsche Vliet in het noorden aan op reeds onherroepelijke tracédelen. Omdat het Tracébesluit A4 Steenbergen dat voorziet in een westelijke omlegging om Steenbergen niet zorgt voor wezenlijk andere verkeersintensiteiten op de reeds onherroepelijke tracégedeelten bij Klutsdorp en in de richting van Dinteloord, wordt verwezen naar de Toelichting op het Tracébesluit A4 Dinteloord - Bergen op Zoom uit 1998. Hierin is reeds aandacht besteed aan de uitstralingseffecten op de aanliggende autosnelwegen.

Op 14 maart 2012 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State alle beroepen tegen het TB2011 verworpen en is het TB2011 onherroepelijk geworden.'
De bewoners van de Hellegatsweg in Willemstad zijn in 2020 ook aangesloten bij een overleg met de werkgroep Geluid Helwijk en hebben afstemming gehad met RWS over hun situatie.

2.
Rijkswaterstaat maakt de geluidsreducerende maatregelen duurder dan noodzakelijk is. Wij vragen u om Rijkswaterstaat aan te spreken op de (onredelijk ?) zware eisen die deze organisatie aan de aan te leggen geluidswal stelt.

Antwoord:
De gemeente heeft bestuurlijk meerdere malen, waaronder tijdens het bezoek van de minister, verzocht om mee te werken aan een oplossing voor de situatie bij Helwijk. De minister heeft in haar brief van april 2020 het volgende laten weten:

Brief Ministerie april 2020 n.a.v. bezoek:
"Geluidsmaatregelen
Geluidmaatregelen worden bepaald op basis van de geluidwetgeving. Op basis daarvan en op basis van de nu bekende informatie over de ontwikkeling van het verkeer, is de conclusie dat er ter hoogte van Helwijk nog geen aanleiding is tot het treffen van aanvullende maatregelen.

Het treffen van bovenwettelijke maatregelen kan enkel als de gemeente dit wenst en financiert. Als de gemeente hiertoe bereid is zal Rijkswaterstaat in overleg met de gemeente bekijken wat de (on)mogelijkheden zijn. Hetzelfde geldt voor de door u voorgestelde omvangrijkere maatregelen, zoals hogere geluidsschermen. Waar mogelijk worden onderzoeken en voorbereidingen gelijktijdig uitgevoerd om zo de schermen bij Heijningen zo snel mogelijk te realiseren. De uitvoering is nu voorzien in 2022.
Vanaf 16 maart 2020 is de maximumsnelheid voor Rijkswegen naar 100km/u verlaagd ten gevolge van de stikstofproblematiek. Hierdoor zal het geluid door verkeer ook afnemen."

Aansluitend heeft de gemeente een onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid om een dergelijke voorziening zelf te realiseren. Daar heeft u recent een RIB over ontvangen. In de ogen van het college rechtvaardigt de geluidsreductie niet de benodigde investering.
Inmiddels hebben wij u geïnformeerd in een RIB over Heijningen dat de realisatie van het scherm bij Heijningen is verplaatst naar 2023.

3.
Als het gaat om de geluidsoverlast in Heijningen heeft Rijkswaterstaat de doelmatigheidseis inmiddels losgelaten. Als er blijkbaar wettelijk ruimte is om dáár de doelmatigheidseis los te laten, bestaat die ruimte ook als het gaat om Helsedijk/Helwijk.

Antwoord:
Het is onduidelijk waarop deze bewering is gestoeld.
De doelmatigheidseis bij Heijningen is dan ook niet losgelaten. De schermen die worden gerealiseerd passen binnen de doelmatigheidseisen. We zijn blij dat RWS zich voor Heijningen heeft ingezet om de maximale hoogte en lengte te realiseren binnen de wettelijke kaders.
Het zou kunnen zijn dat de omvang van het maatregelpakket bij Heijningen doet vermoeden dat de doelmatigheid daar is losgelaten, maar dat is niet het geval. ***Op basis van verkeersprognoses ziet Rijkswaterstaat in de toekomst ook knelpunten ontstaan op niet-saneringswoningen in Heijningen. Dat leidt automatisch tot een omvangrijker maatregelpakket. In Helwijk ziet Rijkswaterstaat op basis van de beschikbare prognoses geen knelpunten op niet-saneringswoningen.***

Ter hoogte van Helwijk moeten geluidmaatregelen worden afgewogen in het kader van een autonome sanering op grond van art. 11.56 Wet milieubeheer (Wm). Voor deze autonome sanering komen aan de noordoostzijde van de A4 alleen de woningen Helsedijk 63 en 65 in aanmerking. Helsedijk 41 is geen saneringsobject. Geluidmaatregelen hoeven echter niet tot elke prijs te worden getroffen. Dat zou de uitvoering van het geluidbeleid onbetaalbaar maken.
In de wetgeving is hiervoor een financieel-akoestische afwegingsmethodiek (doelmatigheidscriterium; DMC) opgenomen. Het doel van het DMC is om tot een eenduidige (rechtsgelijkheid) en objectieve (rechtszekerheid) onderbouwing van de geluidreducerende maatregelen te komen. Met het DMC wordt bepaald of de voorgenomen maatregelvarianten financieel doelmatig zijn.

4. Wil het College Rijkswaterstaat een financieringsvoorstel doen waarmee een oplossing voor het tweede deel van het tracé mogelijk wordt, zoals in de brief van de werkgroep wordt geschetst?

Antwoord:
De brief van de minister van april 2020 is helder. RWS is niet bereid te investeren in een geluidsvoorziening. Het realiseren van deze voorziening kan enkel indien de gemeente bereid is die te financieren. Daar is recentelijk het onderzoek naar gedaan, zie de informatie in de RIB. Het college is van mening dat er gezien de benodigde (niet geraamde) investeringen en de relatief beperkte geluidsreductie geen sprake is van een doelmatige maatregel. Uiteraard heeft u als raad de mogelijkheid om wel te voorzien in de benodigde gelden.

RWS geeft aan over de beschikbaarheid van budget voor cofinanciering van een gemeentelijk initiatief:
Vermoedelijk wordt er in de brief gedoeld op art. 11.59 lid 3 Wm. In de Memorie van Toelichting bij dit artikel wordt o.a. "cofinanciering door een andere overheid en derden" genoemd als alternatieve maatregel.

Uit het DMC volgt dat ter hoogte van Helwijk een maatregel mogelijk is van 137 m lang en 2 m hoog. Deze maatregel voldoet niet aan de minimale afmetingen die volgen uit bijlage 3 van het Bgm en is daarmee niet doelmatig. Daarom komen de betreffende saneringswoningen in Helwijk in aanmerking voor een onderzoek naar de noodzaak voor gevelmaatregelen. De werkgroep lijkt te suggereren dat art. 11.59 lid 3 Wm tot een verplichting voor Rijkswaterstaat leidt om de kosten voor een maatregel van (in dit geval) 137 m lang en 2 m hoog in te brengen als bijdrage in een gemeentelijk initiatief voor een geluidwal bij Helwijk.

Rijkswaterstaat is echter van mening dat de bijdrage aan een gemeentelijk initiatief nooit hoger kan zijn dan de kosten van de doelmatige maatregelvariant (in dit geval gevelmaatregelen aan twee woningen). Een bijdrage ter grootte van de kosten van een maatregel van 137 m lang en 2 m hoog betekent immers dat Rijkswaterstaat kosten moet maken voor een maatregel die op grond van het DMC niet doelmatig is en het DMC heeft onder andere tot doel om dat te voorkomen.

5.
Sinds de openstelling van de A4 om Steenbergen heen zijn we vele jaren verder. Meteen al in het vierde kwartaal van 2014 werd het probleem van de geluidsoverlast zichtbaar. Ondanks al het werk van de werkgroep A4/A29 is een oplossing nog steeds niet in zicht. Dit vraagt om daadkracht om te komen tot een oplossing.

Antwoord:
Als college zijn we van mening steeds hetgeen te hebben gedaan wat verwacht mag worden. We hebben steeds naast de bewoners gestaan om tot een oplossing te komen. Zie de uitgebreide voorgeschiedenis waarover u meermalen bent geïnformeerd.

Dat dat ook door de bewoners als zodanig is ervaren blijkt uit de vele gesprekken die we met hen hebben gevoerd en bijvoorbeeld recent het interview in de BN de Stem van de heer Visser uit Heijningen. De uitkomsten van die inspanningen richting RWS zijn voor de bewoners teleurstellend.

Dat beseffen wij ook. Dat vinden wij oprecht heel vervelend. Met daarbij ook het besef dat met het zicht dat wij daarop hebben, RWS wel handelt conform de wettelijke richtlijnen.
Een andere oplossing zou zijn om als gemeente zelfstandig de geluidsvoorziening te realiseren. Op basis van het uitgevoerde onderzoek is het college van mening dat dat geen doelmatige oplossing is.

6.
In dit verband vragen wij het College om Rijkswaterstaat nog eens nadrukkelijk aan de medewerking te herinneren die de minister bij haar bezoek op 3 februari 2020 heeft toegezegd.
Ook de minister was van mening dat een oplossing dringend noodzakelijk is. Enerzijds gezien het verzuim van Rijkswaterstaat in het verleden (zie vraag 1), anderzijds omdat de verkeersintensiteit op het tracé en daarmee de verkeersoverlast van jaar op jaar blijft toenemen.
Met andere woorden: het probleem aan de Helsedijk en in Helwijk gaat niet weg, het wordt alleen maar groter en groter! Er moet dus een oplossing komen.

Antwoord:
Zoals aangegeven, de aantallen verkeersbewegingen op de Rijkswegen worden gemonitord en op basis van verkeersprognoses bepaalt RWS of er in de toekomst verwacht wordt dat het geluid zodanig toeneemt dat er maatregelen nodig zijn. Deze door het rijk uitgevoerde berekeningen worden gemaakt tot 2030 en leiden voor RWS tot de conclusie dat de problematiek aan de Helsedijk niet zodanig groot is dat er wettelijke maatregelen nodig zijn. Voor de woningen waar wel maatregelen nodig zijn, worden in het kader van de MJPG Weg gevelmaatregelen getroffen. Sommige woningen komen in aanmerking voor onderzoek om te bepalen of de wettelijke binnenwaarde in de woning is gegarandeerd. Is dit niet het geval dan wordt de bewoner benaderd met een voorstel om een aanvullend pakket aan gevelmaatregelen aan te brengen.

Wij hebben geen concrete aanleiding om te denken dat RWS strijdig handelt met wet- en regelgeving. Het resultaat is teleurstellend voor de bewoners. Dat is waar. Dat vinden ook wij vervelend. Uiteraard kunnen we de minister nogmaals meedelen de uitkomst van alle acties voor Helwijk teleurstellend te vinden. Het is niet de verwachting dat dat zal leiden tot een ander standpunt.

Aanvullende vragen:

i. Uitvoering te geven aan de eerder unaniem aangenomen motie van de SP en de mogelijkheid van co-financiering na te gaan? Er is volgens mevr. Joosten (ML) een calculatie gemaakt wat reëel is in co-financiering te doen. Hierbij kan ook gedacht worden aan zonnepanelen en fijnstofreductie door kamperfoelie of laurier.

De mogelijkheden voor co-financiering zijn beperkt, zoals hierboven bij de beantwoording van de vragen is aangegeven. We doen nog een aanvulling voor de mogelijkheden voor zonnepanelen en de hoeveelheid fijnstof die bij Helwijk aanwezig is.

Zonnepanelen
Er is geen rendabele business case mogelijk met zonnepanelen op de situering van een geluidswal. Dit omdat met de huidige SDE-subsidie eigenlijk alleen grote zonneparken nog rendabel zijn. Een deel van de kosten van een geluidswal dekken met een rendement uit zonnepanelen op die wal daarom niet haalbaar.

Bovendien ligt Helwijk in het gebied waar transportschaarste geldt op het elektriciteitsnetwerk. Dus een zonnepark kan op dit moment niet worden aangesloten. Een dergelijke ontwikkeling is de komende 5 jaar niet mogelijk.

Fijnstof
In de landelijke NSL-monitor wordt onder meer fijnstof gemeten. Daarbij wordt bepaald in hoeverre er wordt voldaan aan de luchtkwaliteitseisen, de grenswaarden die in de Wet milieubeheer zijn gesteld aan stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$). Uit de monitoring van de NSL blijkt elk jaar dat de grenswaarde van fijnstof (en ook de grenswaarde van stikstofdioxide) in de gemeente Moerdijk niet wordt overschreden. Dit betekent dat ook in Helwijk wordt voldaan aan de waarden die zijn gesteld voor fijnstof.

ii. Na te gaan waarin de brief van de werkgroep verschilt van die van RWS.

De antwoorden zijn hierboven gegeven.

Het probleem hier is dat twee afzonderlijke procedures door elkaar worden gehaald. Rijkswaterstaat heeft de doelmatigheid betrekking op de te nemen maatregelen die getroffen moeten worden in het kader van de autonome sanering (sanering A-lijst woningen) en de bewoners bedoelen dat een aarden wal doelmatig is voor alle bewoners voor Helwijk.

iii. Antwoord te geven op de vraag of de maatregelen voor RWS verplicht zijn of wenselijk (anders precedent) en indien dit laatste het geval is te bezien of een groenimpuls mogelijk is?

De maatregelen voor RWS zijn niet verplicht. Zij hebben voldaan aan de herplantplicht.

Langs de snelweg is een perceel grond gelegen dat in eigendom is van het Rijk. Dit perceel wordt begrensd door een watergang die in eigendom is van het waterschap en daarop volgen particuliere (agrarische) gronden. Dit perceel is op twee plaatsen begroeid met houtopstanden / bosje en in het middengedeelte voorzien van grasland. Langs de watergang is (bij wijze van compensatie) wel een rij jonge bomen aangeplant.

Het verdere perceel is leeg, grasland. Hier is zeker de mogelijkheid om door het aanplanten van bomen een zichtbare barrière te maken tussen de snelweg en het achterland. Wel zal de aanplant een flink aantal jaren moeten groeien voordat het deze functie kan gaan vervullen.

Fijnstof
Bomen vangen fijnstof af door contact van de fijnstof met het blad. Een solitair staande boom is daarmee effectiever dan een groep bomen bij elkaar. De bomen aan de buitenrand van het bosje vangen een gedeelte van de fijnstof af doordat hier nog een bepaalde luchtcirculatie aanwezig is, dit is in het hart van het bosje een stuk minder. Een diffusie zone met bomen is daarmee ook effectiever dan een dichte brede of rij groep van bomen. De aanplant van een aantal bomen die in los verband staande op het perceel van RWS in de afvang van fijnstof.

Beheer en onderhoud
Ten aanzien van de aanplant van bomen dienen er naast de financiële bijdrage voor de aanleg, ook (financiële) afspraken gemaakt te worden over het beheer en onderhoud en de wettelijke zorgplicht. Vermoedelijk zal RWS hier niet in bijdragen.

Gemeentelijk budget
De huidige gemeentelijke budgetten zijn gebaseerd op het nu in eigendom zijnde groen, het beheer en onderhoud daarvan. Er zijn geen budgetten voor de aanplant van groen op gronden van derden of gemeentelijke subsidieregelingen of het beheer en onderhoud van deze bomen. Mogelijk zijn er nog regelingen via het GOB (Groen Ontwikkelfonds Brabant); dit wordt nog uitgezocht.

iv. Naar metingen te kijken daar het OMWB rapport uitgaat van een te lage verkeersintensiteit

In het excelbestand wat is bijgevoegd bij de RIB staan de rekenresultaten van de 9 varianten (blad 1) en de verschillen tussen de modellen van de jaren 2019, 2023 (prognose Tracébesluit) en 2030/2040 (blad 2).

De etmaalintensiteit
In het jaar 2019 is 51.200 motorvoertuigen (mvt), 2023 is 64.600 mvt en 2030/2040 is 60.000 mvt. In het model 2030/2040 is alleen de intensiteit van de A4 aangepast (elk wegvak van de A4 is opgehoogd met 4.400 mvt). De op- en afritten en een gedeelte van de A59 is niet aangepast. Dit verklaart sommige verschillen.

a. De wethouder wil kijken of zij iets met het groen kan doen. Uit welke potjes dit mogelijk bekostigd kan worden en of hiervoor groene subsidies mogelijk zijn.

Zie antwoord bij iii over de groenimpuls.

b. Wethouder Brummans geeft aan nog een antwoord te geven op de gedane metingen, de uitgangspunten hiervoor en de uitkomsten hiervan.

Zie antwoord bij iv.

Toelichting door RWS
Mocht u aan deze antwoorden nog steeds onvoldoende hebben, dan zijn wij bereid om RWS uit te nodigen om in te spreken. Het voorstel van het college is om RWS uit te nodigen voor een digitale toelichting van de maatregelen bij Heijningen en Helwijk tijdens een raadsinformatieavond op 20 mei.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders van Moerdijk d.d.

de gemeentesecretaris

ir. J.C. Slagboom